

ותמה רב יוסף: הרי לפי דברי רב ספרא, הזמן שבו הכתלים משחירים קרוי "ערב".

ואם כן, נשחטיה לתמיד כבר מבי משחירי כתלי, נשחוט את התמיד בערב פסח בחצות היום בדיוק, שאז מתחילים הכתלים להשחיר וקרוי "ערב"! ולמה שנינו שהתמיד נשחט רק בשש ומחצה?

ודוחה הגמרא את קושית רב יוסף, לפי שאדרבה, יש לתמוה על רב יוסף: ומאי קושיא?

ודילמא שמא אמנם אברהם התפלל מנחה מחצות היום. אך מכל מקום בענין הקרבת התמיד צריך שישחירו הכתלים שבבית המקדש, ששם קרב התמיד היות וכותלי דבית המקדש רק בשעה שש ומחצה משחירי, ולא קודם לכן, משום דלא מכווני טובא משום שאינם ישרים מאוד, לפי שעשו אותם רחבים למטה וצרים למעלה.

ולכן, גם בחצות היום, בשעה שהשמש נמצאת בראשו של כל אדם, עדיין הכתלים מוארים באור השמש, שהרי אין שפת ראש הכותל שכזה מצלת על צידיו. ורק בשעה שש ומחצה, שהחמה נוטה למערב, אז משחיר הצד המזרחי של הכתלים.⁽⁸⁾

אי נמי, אפשר לתרץ גם באופן אחר: אף על פי שאברהם התפלל מנחה מחצות היום, אי אפשר ללמוד מאברהם אבינו להתפלל ולהקריב את התמיד מחצות.

שהרי שאני שונה הוא אברהם משאר אנשים היות דאיצטגנינות גדולה היתה בלבו. שהיתה לו ידיעה גדולה בחכמת האיצטגנינות [חכמת מהלך הכוכבים והמזלות], וידע לכוין היטב את שעות היום, ואין לו לחשוש שמא יטעה ויתפלל מנחה קודם חצות.

אבל לשאר האנשים לא התירו להם חכמים להתפלל בחצות היום בצמצום כשמשחירים הכתלים, מפני שחששו שאם נתיר להם להתפלל בחצות יטעו ויתפללו קודם לכן [ריטב"א]. ומטעם זה גם את התמיד לא התירו לשחוט לפני שש ומחצה.

אי נמי, אפשר לתרץ גם בעוד אופן:

אין ללמוד מאברהם להתפלל ולהקריב את התמיד מחצות ואילך, משום דזקן חכם ויושב בישיבה הוה, מלמד תורה בישיבה היה [על פי מהרש"א] ושכינה עמו [ר"ח]. כלומר, יש לו סיעתא דשמיא שלא לטעות.⁽⁹⁾

אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה" [בראשית יט].

8. הראשונים תמהו על הגמרא: מה איכפת לנו שכתלי בית המקדש לא היו מכוונים? הרי זמן מנחה נקבע לפי השעה שהשמש פונה למערב, ולא לפי השחרת כתלי בית המקדש! ואין זה אלא סימן בעלמא! ובתו"י כתבו שחכמים חששו שהעומדים

בבית המקדש יטעו ויאמרו שמהירו לשחוט לפני חצות, ושחטו שלא כהלכתו. או שחכמים חששו שמא יטעו וישחטו לפני חצות. וכעין זה כתב הריטב"א. עיין שם שכתב שני דרכים בזה.

9. ונפקא מינה, שלפי התירוץ שאצטגנינות גדולה היתה בלבו, אם נמצא חכם גדול באצטגנינות, הוא יוכל להקדים ולהתפלל בחצות היום כאברהם. אבל לפי תירוץ זה שאברהם זקן